

Blade samt afgivet Responsum i en Retssag, og endelig lykkedes det mig at indfri mit til Det kgl. danske Landhusholdningselskab givne Løfte om i »Tidsskrift for Landøkonomi« at give en Oversigt over det danske Hesteholds Stilling i Aarene 1920—37; men jeg skal ikke skjule, at den Indsats af Arbejde, der derved blev paalagt mig, var en betydelig og en krævende Belastning af mine i Forvejen stærkt anspændte Kræfter.

Som i tidligere Aar indhentede jeg Landbrugsministeriets Tilsladelse til at anvise Hopper til fremragende Hingste i Henhold til Husdyrlovens § 7, og paa Grundlag heraf udsendte jeg i en Række Landbrugsblade i Marts Maaned Meddelelse om, at der vilde blive anvist til følgende jyske Hingste: »Skjald« E.-Stbg. Nr. 1837, »Hof« E.-Stbg. Nr. 1857, »Himmerlands Eg« E.-Stbg. Nr. 1908, »Aarhus Skjald« E.-Stbg. Nr. 1942, »Tampen« E.-Stbg. Nr. 1941, »Fremad« E.-Stbg. Nr. 1886, »Billeskov« Nr. 730, »Vestjyden« Nr. 779, »Flybo« Nr. 936, »Knag« Nr. 862, »Klitgaard« Nr. 932 og »Hertug« Nr. 940, samt af belgiske Hingste til »Albion de Barbencon« Nr. 156.

Der indkom Anmodning om Ansøgningskemaer for 146 Hopper, og Resultatet blev, at der anvistes 12 Hopper til »Hof«, 11 til »Tampen«, 10 til »Billeskov«, 9 til »Himmerlands Eg«, 8 til »Vestjyden«, 8 til »Flybo«, 8 til »Klitgaard«, 6 til »Knag«, 5 til »Fremad«, 4 til »Hertug«, 3 til »Skjald« og 2 til »Albion de Barbencon«.

Jeg er ikke i Tvivl om Betydningen af Husdyrlovens § 7; maaske er den een af de for Avlen vigtigste. Jeg er derfor ogsaa glad for den Tilslutning, som jyske Opdrættere giver til denne Sag, men jeg finder ikke mindst Anledning til at takke Ledelserne for de Foreninger, der ejer de Hingste, hvortil der anvises. Gang efter Gang er der bleven stillet Bedækningsretter til min Raadighed, uagtet Foreningen ikke var lovmæssig forpligtet hertil (Hof og Hertug), og tillige takker jeg de Foreningsformænd, der beredvilligt tog mod Hopper ud over de lovbefalede 8, naar jeg rettede Anmodninger til dem derom.

1938 var et Aar med Jubilæer og Fester, men for mig blev det først og fremmest et Arbejdsaar som aldrig tidligere, ja, haardere end godt var.

VIII.

Beretning fra Statskonsulent Alf. L. Søndergaard.

Forholdene for den lettere Hesteavl var i 1938 ligesom de nærmest foregaaende Aar ret gode. Afsætningsforholdene og Priserne var tilfredsstillende for Opdrætterne, og Interessen for Avlen var i Overensstemmelse hermed i fortsat Udvikling over hele Landet. Den megen Diskussion, der i Aarets Lob har været fort om Over-

produktion af Føl og en eventuel Begrænsning af Tillæget i sin Helhed, havde ikke synderlig Interesse for de her omhandlede Racer, idet Tillæget indenfor disse endnu paa ingen Maade er for stort i Forhold til det indenlandske Forbrug. Hjemmemarkedet er fortsat Grundlaget for Avlen, og Kravene herfra gaar i stigende Grad i Retning af en hensigtsmæssig og økonomisk Brugstype til Landbruget i dets forskellige Størrelser; Krav, der stadig støttes af Fodringsforsøgene med Heste. Der er endnu langt tilbage, før denne Hensigtsmæssighed indenfor Landbruget er opnaet, men først da bliver Talen om Overproduktion aktuel. Derimod har i denne Forbindelse Spørgsmaalet om Kvaliteten meget stor Betydning, hvorfor ogsaa Bestræbelser i Avlsarbejdet særlig gaar ud paa at ophjælpe denne, samtidig med den nødvendige Tilpasning af Typerne indenfor Racerne. Fra næsten alle Sider indenfor dansk Hesteavl erkendes det nu, at tvungen Hingstekaaring vil være et særdeles effektivt Middel til Højnelse af Gennemsnitskvaliteten af vor Hestebestand, og i Aarets Løb er der afholdt flere Møder til Fremme af denne Sag.

Importen af fremmede Smaaheste er, takket være Hesteavlsarbejdet indenfor og til det mindre Landbrug, nu næsten ophørt. Om dette Arbejde holdt jeg i Esteraaret et Radioforedrag, der senere er bleven optrykt i forskellige Blade, til hvilke jeg iøvrigt skal tillade mig at henvise, men da der endnu fra enkelt Side synes at herske nogen Misforstaaelse af dette Arbejdes Omfang og Art, skal jeg oplyse, at der alene indenfor de samvirkende jyske Husmandsforeninger nu er 18 Foreninger med Frederiksborg-Hingste og 18 Foreninger med Hingste af norsk Vestlands-Race. Endvidere er der fra Jylland optaget 36 nulevende Frederiksborg-Hingste og 32 af norsk Vestlands-Race i Stambøgerne, desuden virker omtrentlig lige saa mange kaarede, men ikke stambogførte Hingste i Avlen derovre.

Paa Øerne indgaar det mindre Landbrug i de forhaanden-værende Hesteavlsorganisationer og udgør f. Eks. i de samvirkende Frederiksborg-Hesteavlsforeninger ca. Halvdelen af Medlemmerne. Delvis officielle Meddelelser om saadanne Forhold bør i det mindste være nogenlunde objektive og ikke præget af den nu heldigvis snart forsvundne, men dog velkendte Racefanatisme. Dersom dansk Hesteavl skal varetage sit Formaal i Fremtiden, maa Grundlaget alene være af landøkonomisk Art, og Racegoismen træde noget mere i Baggrunden, men ogsaa om dette Problem har jeg holdt et Radioforedrag, til hvilket jeg ligeledes skal tillade mig at henvise.

Baade Frederiksborg- og Oldenborgavlen har i de senere Aar bredt sig stærkt over store Dele af Jylland, og Arbejdet med Orga-

nisering og Vejledning i Avlen var efterhaanden bleven meget omfattende og næsten uoverkommeligt for mig, hvorfor Landsorganisationen til den lettere Hesteavl Fremme i Danmark fra 1. Oktober 1938 ansatte min tidligere Medarbejder, Konsulent *Refsgaard*, som Konsulent for Jylland med Bopæl i Aarhus til Støtte for Avlsarbejdet derovre. Samtidig ansatte samme Organisation Konsulent Harry Petersen som Medarbejder for mig her paa Sjælland. Det er indlysende, at dette Arrangement er en stor Hjælp til Fremme af Sagen.

I Aarets Løb har baade Frederiksborg- og Oldenburgavlens haft en omend beskedent Part af Eksporten til Gennemsnitspriser, der ligger meget nær ved de, der er opnaaet for svære Heste.

Tilslutningen til de forskellige Avlsforanstaltninger, særlig til Kaaringer og Afkomsskuer, var god. Men paa Grund af Mund- og Klovesygen var mange af de egentlige Dyrskuer afløst.

Eil Kaaringerne under De samvirkende jyske Husmandsforeninger, der afholdtes i Marts Maaned, var saaledes fremstillet 44 Hingste og 435 Hopper. Heraf kaaredes 20 Hingste og 417 Hopper.

Paa Sjælland var fremstillet 70 Frederiksborg-Hingste og 156 Hopper. Heraf kaaredes 26 Hingste og 150 Hopper.

Paa Bornholm var fremstillet 7 Frederiksborg-Hingste og 55 Hopper. Heraf kaaredes 2 Hingste og 46 Hopper.

Paa Fyn var fremstillet 8 Oldenburg-Hingste og 76 Hopper. Heraf kaaredes 6 Hingste og 72 Hopper.

Paa Sjælland var fremstillet 16 Oldenburg-Hingste og 64 Hopper. Heraf kaaredes 9 Hingste og 60 Hopper.

Endvidere afholdtes der Kaaring baade af Hingste og Hopper i Foreningen til Frederiksborg- og Oldenburgavlens Fremme i Jylland og paa Lolland-Falster.

Aarets største Dyrskuebegivenhed var Landbrugsudstillingen paa Bellahøj. Ved denne Lejlighed havde:

Frederiksborgavlens en Repræsentation paa	50	Hingste	og	Hopper
Svært Halvblod	20	»	»	»
Husmandsforeningerne	30	»	»	»
af hvilke de 4 var 1. Generations Krydsninger mellem Frederiksborg-Hingste og Litauer-Hopper.				
Dansk Traveravl	10	»	»	»
Fuldblodsavl	10	»	»	»

Over Halvdelen af de fremstillede Heste tilhørte altsaa de saakaldte lettere Racers. Om denne Fremstilling har jeg for hver af ovennævnte Racers Vedkommende afgivet Beretning, saavel i Hip-

pologisk Tidsskrift som til den af Landbrugsraadet udsendte Bog om Udstillingen. Samtidig er omtalt Situationen for de forskellige Racers avlsmæssige Stilling og Standard.

Med Hensyn til min Virksomhed iøvrigt vil det af indsendte Kvartalsberetninger fremgaa, at denne i Overensstemmelse med ovennævnte Racers solide Fremgang og Udvikling har været mere omfattende end nogensinde. Jeg har iøvrigt i Lighed med tidligere Aar deltaget i Kaaringerne baade af Hingste og Hopper indenfor de forskellige her omtalte Racer samt i alle Afkomsskuer efter Hingste. Forud for Dyrskuerne paa Sjælland har jeg ogsaa i Aar deltaget i Afstammingsbedømmelsen af de til Skuerne anmeldte Heste. Baade ved Kaaringerne og ved mange Dyrskuer har jeg holdt Foredrag om de fremstillede Dyr. Foredragsvirksomheden har i det hele taget i Aarets Løb, foranlediget af den store Interesse for Hesteavl i Almindelighed, været mere omfattende end tidligere, og ved flere Lejligheder var det umuligt for mig at imødekomme Kravene i denne Henseende. Som sædvanlig har jeg i ret stor Udstrækning ydet Bistand saavel til Foreninger som til private i Spørgsmaal Hesteavl vedrørende. Desuden har Forholdene medført en betydelig Korrespondance og andet skriftligt Arbejde.

Stambogsføringen giver stadig et betydeligt Arbejde. XI. Bind af Registerstambogen er udgivet, og der er nu ialt registreret 284 Hingste og 2452 Hopper af Frederiksborg-Race og 137 Hingste og 862 Hopper af svært Halvblod. Endvidere er der udgivet 2 Hæfter af Registret for norske Vestlandsheste omfattende 33 Hingste og 192 Hopper.

Foruden i Hippologisk Tidsskrift har jeg i en Del andre Blade skrevet Artikler og Beretninger vedrørende Hesteavl.

Ogsaa i det forløbne Aar har jeg fungeret som Censor ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole baade for Veterinær- og Landbrugsstuderende.

Bestyrelsesmødet
i
Det kgl. danske Landhusholdningsselskab
Lørdag den 28. Oktober 1939.

Til Stede ved Mødet var foruden Selskabets 3 Præsidenter og Sekretæren 19 Medlemmer af Bestyrelsesraadet.

Selskabets ledende Præsident, Hofjægermester *Chr. Lüttichau*, ledede Mødet og bød paa Præsidiets Vegne Velkommen. En særlig Velkomst rettede Præsidenten til de nye Medlemmer af Bestyrelsesraadet: Gaardejer *Karl Jensen*, Forstander *P. N. Gaardmand*, Hofjægermester *Gregers Juel* og Gaardejer *H. Brandt Kofod*.

Bestyrelsesmødet havde oprindelig været indvarslet til Afholdelse samtidig med Sommermødet for Medlemmer paa Hindsgavl den 7.—9. September; men begge Møder havde paa Grund af den foreliggende Situation maattet aflyses. Præsidiets haabede, det vilde blive muligt til næste Aar at gennemføre et saadant Arrangement, idet man var af den Formening, at det vilde være en Fordel, dersom et af Selskabets Bestyrelsesmøder kunde afholdes sammen med Sommermødet og et i Forbindelse med Generalforsamlingen i December.

Under Dagsordenens Punkt 1, Meddelelser fra den ledende Præsident, omtalte Hofjægermesteren det forløbne Aars store Udgivervirksomhed til et samlet Beløb af 12—13 000 Kr., og som foruden Udgivelsen af Tidsskrift for Landøkonomi havde omfattet bl. a. Bogen om Reventlow, hvormed Selskabet kunde siges at have givet et værdifuldt Bidrag ved Stavnsbaandsjubikæet. — Under Forberedelse var den ved forrige Bestyrelsesmode omtalte Bog om Kartoffelsygdomme, der var budgetteret til en Sum af ca. 20 000 Kr. Det vedrørende denne Bog nedsatte Redaktionsudvalg var blevet udvidet med et Medlem, Direktor *O. Bachmann Olesen*, Dybvad.

Under Forberedelse var tillige en Udvidelse af Landøkonomisk Aarvog med et Navneregister, omfattende ca. 2500 Navne, som man regnede med vilde forøge Bogens Værdi betydeligt.

Selskabets Lærlingeuddannelse havde i det forløbne Aar været Genstand for Overvejelser for at finde Udvej til en Forøgelse af den nuværende Tilgang i Antallet af Lærlinge. Der var foretaget en Forhøjelse af Lærlingelønningerne for Lærlinge paa saavel større som mindre Gaarde, forholdsmæssigt fastsat efter Det landøkonomiske Driftsbureaus Statistik vedrørende Karlelønninger. — Der var i det forløbne Aar antaget et nyt Lærested hos Gaardejer *Johs. Arentzen*, Landerupgaard, Taulov.

I Lighed med foregaaende Sommer havde Sekretæren foretaget Rejse rundt til Lærestederne, dels for at drøfte med Lærestederne de forskellige Problemer vedrørende Uddannelsen og eventuelle fremtidige Muligheder for denne, dels for at tale med de unge Lærlinge.

Udvalget for unge Pigers huslige Uddannelse havde i den forløbne Vinter haft en Konsulent, Frk. *Mary Jensen*, der ved Foredragsrejser rundt i Landet havde gjort et udmærket Arbejde for Sagen. Selskabet havde nu ca. 400 Læresteder ud over Landet. Udvalget regnede med at fortsætte dette Foredragsarbejde ogsaa i den kommende Vinter.

Hofjægermester Lüttichau gjorde endvidere Rede for det avlsbiologiske Udvalgs Virksomhed, der forventes at ville blive fortsat, samt om de af Selskabet administrerede Legater, hvis Bestyrelse og Uddeling paa rette Maade stadig kræver et stort Arbejde.

Til Landbrugsstuderende er uddelt ca. 15 000 Kr., fordelt mellem Studium paa Landbohøjskolen, Studierejser i Udlandet og Landbrugsskolekursus. Hertil kommer yderligere 800 Kr. af Fond til Landmænds Uddannelse, uddelt til Landbohøjskolestudium.

Af Forsøgsleder *L. Helwegs* Mindelegat

er i 1939 tildelt Landbrugskandidat *Olav J. Olesen* 1000 Kr. til en Studierejse til Tyskland og Holland for at studere Forædlingsmetoder og -teknik samt Frøavl for Sukkerroernes Vedkommende.

Af Legaterne for trængende Landmænd og deres Efterladte er uddelt 5 Portioner af Etatsraad Harald Holmes og Hustrus Legat, 1 Portion af Chr. Schmidt til Vibygaards Legat og 1 Portion af Forpagter Bokelmanns Legat.

Af Godsejer Viktor A. Goldschmidts Legat, Afdeling B, til videnskabelige Undersøgelser vedrørende Husdyrsygdomme, er uddelt 16 000 Kr.

Af J. Pedersen-Bjergaards Legat er ved Statens Fjerkræudvalgs Aarsmøde i Januar 1939 efter Indstilling fra dette Udvalg uddelt to Solvbægre til fremragende Fjerkræavlere.

Af Midler fra Etatsraad Schous og Hustrus Stiftelse er uddelt 200 Kr. til unge Havebrugere.

Der er i det forløbne Aar oprettet Fundats for det i 1938 under Selskabet henlagte Fhv. Proprietær Arthur William Richard Rottbølls Legat.

Forfatterhonoraret for Forpagter Sonnes Bog: »Min Livsmelodi« er indgaaet til Selskabet med ca. 2100 Kr., hidrørende fra Salget i de første 3 Maaneder efter Bogens Udgivelse. Beløbet er i Henhold til Forpagterens Ønske henlagt i Arbejdsfonden, hvis Midler anvendes til Fordel for Samvirksomheden for landbrugsfagligt Oplysningsarbejde.

Af Tilskud fra anden Side har Selskabet i det forløbne Aar modtaget 3500 Kr. fra Laurits Andersens Fond til avlsbiologiske Undersøgelser, 2000 Kr. fra Jul. Skrikes Stiftelse og 1200 Kr. fra Carlsson-Langes Legatstiftelse til nærmere angivne Formaal. Fra De Danske Spritfabrikker og De danske Sukkerfabrikker har Selskabet modtaget 2×1500 Kr. til Fortsættelse af Undersøgelserne vedrørende Fer-sken- og Bedelus.

Foranlediget af en Henvendelse fra Polyteknisk Læreanstalt til Selskabet førtes en Forhandling om Mulighederne for Tilrettelæggelse af en saadan Undervisningsplan, at de Studerende ved Polyteknisk Læreanstalt og ved Landbohøjskolen, der maatte ønske det, kunde skaffe sig en kombineret Uddannelse ved de to Læreanstalter, saaledes at et eller flere Fag fra den ene erstattede Fag ved den anden Læreanstalt. — I Tilknytning hertil fremdroges Spørgsmaalet om speciel Uddannelse af Landøkonomer, saaledes at Landbrugskandidater kunde faa Lejlighed til at supplere deres almindelige Uddannelse med en økonomisk Uddannelse uden derfor at være henvist til at tage statsvidenskabelig Eksamen. Spørgsmaalene vil blive yderligere drøftet i et derom nedsat Udvalg.

Om Uddelingen af Selskabets Sølvbægre for Landboflid og om Uddelingen af Duelighedsmedailler oplyste Hofjægermester Lüttichau, at Belønningsudvalget og Præsidiet havde vedtaget i Aar at uddele 2 »store« og 3 »almindelige« Sølvbægre samt 20 Duelighedsmedailler.

Professor *O. H. Larsen* gav Meddelelse om Virksomheden indenfor Samvirksomheden for landbrugsfagligt Oplysningsarbejde. — Der havde i det forløbne Aar kun været afholdt 1 Kursus, nemlig for Landbrugslærere og Konsulenter i Dagene 25.—27. Oktober. Skønt Kursuset havde været stærkt truet med Aflysning paa Grund af Krigssituationen, var det dog blevet gennemført og med tilfredsstillende Resultat. Paa Foranledning af Professoren drøftedes Samvirksomhedens fremtidige Afholdelse af Fodermesterkursus og det bedst egnede Tidspunkt for disse.

Dr. *Hasselbalch* forelagde Spørgsmaalet om en eventuel Udsættelse af en Prisopgave angaaende Midlertidig Forøgelse af Slagtevarers Holdbarhed. Spørgsmaalet var rejst ved Bestyrelsesmøde i Fjor af Professor *H. Mollgaard*, der havde nævnt, at Slagtevarerne havde større Holdbarhed, hvis Dyrene

mødte til Slagtingen med et organisk Depot af Glykogen. Ved sine Overvejelser om Spørgsmaalet havde Præsidium fundet, at Rammerne for Prisopgaven muligvis burde udvides til at omfatte baade fysiske og kemiske Elementers Betydning for Holdbarheden.

Bestyrelsesraadet førte en omfattende Forhandling om Spørgsmaalet og kunde godkende, at Præsidium arbejder videre hermed og eventuelt udsætter en Prisopgave derom.

Professor *O. H. Larsen* gav Oplysning om de optagne Undersøgellesarbejder vedrørende Fersken- og Bødelus med særligt Henblik paa disse Skadedyrs Angreb paa Frøroer, Bedeslægter og Kartofler. Det praktiske Arbejde, der udføres af Dr. phil. *Sv. G. Larsson* under det nedsatte Udvalgs Auspicier, var endnu ikke saa vidt fremskredet, at der kunde afgives nogen endelig Beretning, men en saadan vilde blive udarbejdet, saa snart det er gør ligt.

Efter Henstilling fra Gaardejer *Bertel Bjerre* optager Selskabet Spørgsmaalet om eventuel Iværksættelse af Undersøgelser angaaende de bedst egnede Materialer til Bygning af Aglebeholdere og Møddingsteder til videre Overvejelse. Til nærmere Undersøgelse af dette Spørgsmaal tænkes nedsat et Udvalg med Repræsentanter fra sagkyndig Side.

Bestyrelsen drøftede Selskabets Foredragsmøder og Emner for disse i den kommende Vinter. Den i de senere Aar fulgte Praksis med et Foredrag samme Dag som Generalforsamlingen bibeholdes. Det videre Arbejde med Tilrettelæggelsen af Foredragsmøderne overlodes til Præsidium.

Regnskabet for 1938 — 39 blev forelagt, og Bestyrelsen gav Decharge herfor, ligesom Budget og Virksomhedsplan for 1940 — 41 godkendtes i den foreslaaede Form til Forelæggelse for Generalforsamlingen.